

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ
І УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ**

для здобувачів вищої освіти 1 курсу заочної форми здобуття освіти (1,6 р.н.)

освітньої програми «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом»

(назва освітньої програми)

спеціальності «073 Менеджмент»

(шифр, назва спеціальності)

галузі знань «07 Управління та адміністрування»

(шифр, назва галузі знань)

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

ВИКЛАДАЧ

**ДЕРЕНСЬКА
Яна
Миколаївна**

yezjf@nuph.edu.ua

1. Назва закладу вищої освіти та підрозділу: Національний фармацевтичний університет, кафедра управління та забезпечення якості у фармації.

2. Адреса кафедри: Україна, м. Харків, 61140, вул. О. Невського, 18, Тел.: (+38057) 771-81-47.

3. Веб-сайт кафедри: <http://quality.nuph.edu.ua>

4. Інформація про викладача:

Деренська Яна Миколаївна

Канд. економ. наук, доцент, доц. ЗВО каф. управління та забезпечення якості у фармації Національного фармацевтичного університету. Досвід наукової діяльності – більше 20 років, досвід науково-педагогічної діяльності – понад 20 років. Викладає освітні компоненти: «Проектний аналіз»; «Економічний аналіз»; «Аналіз господарської діяльності організацій»; «Проектний менеджмент» (бакалаври); «Обґрунтування господарських рішень і управління ризиками»; «Управління проектами» (магістри) та ін. Наукові інтереси: аналіз інвестиційної діяльності фармацевтичних підприємств; управління проектами, програмами та проектним портфелем; належна практика проектного менеджменту у фармацевтичній галузі; теорія прийняття рішень в умовах ризику і невизначеності.

5. Консультації: відбуваються згідно з розкладом онлайн, який розміщено на сайті кафедри управління та забезпечення якості у фармації за посиланням <https://quality.nuph.edu.ua/>.

6. Анотація освітньої компоненти: «Обґрунтування господарських рішень і управління ризиками» сприяє вмінню обґрунтовувати господарські рішення та оцінювати ризики, адаптувати та впроваджувати господарські рішення у практичну діяльність закладів охорони здоров'я і суб'єктів фармацевтичного бізнесу в умовах ризику.

7. Мета викладання освітньої компоненти: Метою викладання є надання знань про методи та інструментарій, необхідні для обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків, засвоєння навиків адаптації та впровадження господарських рішень у практичну діяльність закладів охорони здоров'я і фармацевтичних компаній (організацій) в умовах ризику.

8. Компетентності відповідно до освітньої програми:

Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Hard-skills / Фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.

СК 4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації.

СК 17. Здатність вибудувати ефективні бізнес-процеси в організаціях, формувати систему економічного управління закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) і фармацевтичних організацій (ФО), проводити моніторинг та діагностику ефективності їх діяльності, оцінювати можливі ризики і соціально-економічні результати управлінських рішень.

9. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.

ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

ПРН 14. Обґрунтовувати оптимальні господарські рішення та управлінські альтернативи з метою оптимізації використання ресурсів ЗОЗ і ФО, спираючись на прогнозовані тренди соціально-економічного та демографічного розвитку системи охорони здоров'я і фармацевтичного ринку, знання нормативно-правових, законодавчих актів України та інших країн світу в сфері управління і охорони здоров'я. визначати соціально-економічні результати управлінських рішень і оцінювати пов'язані з ними ризики.

ПРН 16. Моделювати і реалізовувати ефективні бізнес-процеси в ЗОЗ і ФО, формувати систему економічного управління в організаціях, здійснювати моніторинг та діагностику ефективності їх діяльності і фінансового стану для запобігання кризових явищ і забезпечення безперервності функціонування.

10. Статус освітньої компоненти: Обов'язкова.

11. Пререквізити освітньої компоненти: «Обґрунтування господарських рішень і управління ризиками» входить до комплексу підготовки фахівців, який забезпечується авторськими освітніми компонентами: «Управління персоналом і трудове право», «Соціальний менеджмент і соціальна відповідальність», «Господарське і міжнародне приватне право», «Економіка і організація діяльності закладів охорони здоров'я і фармацевтичних організацій», «Фінансовий і інвестиційний менеджмент», «Бізнес-планування, облік і контролінг в закладах охорони здоров'я і фармацевтичних організаціях», «Інформаційні системи і технології в управлінні» тощо.

12. Обсяг освітньої компоненти: 4 кредити ЄКТС 120 годин: 22 години аудиторних занять, з них – 8 годин лекцій, 8 годин – практичних занять, 6 годин – семінарських занять, 98 годин самостійної роботи.

13. Організація навчання:

Формат викладання освітньої компоненти: проведення лекцій, практичних і семінарських занять.

Зміст освітньої компоненти:

Змістовий модуль 1. Обґрунтування господарських рішень в діяльності закладів охорони здоров'я і управління ризиками.

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень

Поняття господарських рішень та їхні ознаки. Сутність господарських рішень. Класифікація господарських рішень. Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Якість та ефективність господарських рішень. Види ефективності господарських рішень. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 2. Особливості прийняття рішень господарської діяльності суб'єктів фармацевтичного бізнесу

Процес прийняття рішень та його елементи. Етапи та процедури процесу прийняття рішень. Характер прийняття господарських рішень. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення в сфері охорони здоров'я. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень.

Тема 3. Методичні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Експертні методи та межі їх застосування. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей». Підходи до обґрунтування й вибору господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій.

Тема 4. Невизначеність як першопричина ризику

Сутність невизначеності та основні причини її появи. Видова класифікація невизначеності. Критерії (правила) обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та їхня характеристика. Матриця прибутків. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень. Аксиоми раціональної поведінки. Умови схильності, несхильності, байдужості до ризику. Методика побудови функції корисності.

Тема 5. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень

Ризик у діяльності суб'єкта фармацевтичного ринку. Сутнісна характеристика ризику. Функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику. Характеристика критеріїв прийняття рішень за умов ризику. Особливості прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Сутність теорії ігор. Система понять теорії ігор. Чиста та змішана стратегії.

Тема 6. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень

Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Критерії обґрунтування рішень під час прийняття (вибору) інвестиційного проекту. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування. Коефіцієнт систематичного ризику. Систематичний ризик і очікувана дохідність компанії. Сутність фінансових рішень. Теорія оптимального портфеля.

Тема 7. Оцінювання ризиків

Сутність кількісного та якісного аналізу підприємницького ризику. Якісний аналіз підприємницьких ризиків у сфері охорони здоров'я. Характеристика основних зон ризику. Види ризиків. Кількісний аналіз підприємницьких ризиків. Система показників абсолютного та відносного вимірювання ризику. Крива ризику та процес її побудови. Методи кількісного оцінювання ризиків. Переваги й недоліки основних методів кількісного оцінювання підприємницьких ризиків.

Тема 8. Основи ризик-менеджменту

Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Функції керованої та керуючої підсистем управління ризиками. Процес управління ризиками господарської діяльності в організаціях (закладах) охорони здоров'я та характеристика його етапів. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання. Модуль «імовірність виникнення втрат/рівень збитків» для пошуку рішення щодо оптимізації ступеня ризику.

Семестровий залік

Семестровий екзамен

14. Види та форми контролю:

Види та форми контролю:

Контроль знань на кожному занятті: усне опитування, підготовка наукової доповіді (есе), участь у діловій грі, складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач, кейсів, самостійне вивчення літератури, наукових джерел, з наступним порівнянням точок зору, підготовка наукової публікації (тез) тощо.

Контроль змістового модулю: складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач тощо.

Семестровий екзамен: відповіді на теоретичні питання, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач.

Форма семестрового контролю: семестровий залік, семестровий екзамен.

Умови допуску до контролю змістового модулю: для допуску до контролю змістового модулю 1 необхідна наявність мінімальної кількості балів за темами 1-8.

Умови допуску до семестрового контролю: поточний рейтинг більше 60 балів, відсутність невідпрацьованих пропусків практичних і семінарських занять, виконання всіх вимог, які передбачені робочою програмою освітньої компоненти.

15. Система оцінювання з освітньої компоненти: оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: поточний контроль – 4-6 балів за тему за практичними (теми 3-8) та семінарськими (теми 1-4, 7-8) заняттями, підготовка наукової доповіді (есе) – 2-8 балів, змістовий модуль 1 – 10-20 балів.

Результати семестрового контролю у формі семестрової оцінки оцінюються за шкалою ECTS, 100-бальною та недиференційованою шкалою («зараховано», «не зараховано»).

Результати семестрового контролю у формі семестрового екзамену оцінюються за шкалою ECTS, 100-бальною та чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Бали з освітньої компоненти нараховуються за таким співвідношенням:

Види оцінювання	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1: Обґрунтування господарських рішень в діяльності закладів охорони здоров'я і управління ризиками. - оцінювання тем (теми 3-8 за практичними заняттями по 4-6 балів кожна, теми 1-4, 7-8 за семінарськими заняттями по 4-6 балів кожна, індивідуальне завдання – 2-8 балів): робота на заняттях (усне опитування, підготовка наукової доповіді (есе), ділова гра, складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач, кейсів, самостійне вивчення літератури, наукових джерел, з наступним порівнянням точок зору, підготовка наукової публікації (тез) тощо); - контроль змістового модуля 1 (складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач)	100 (100 %)

Самостійна робота здобувачів вищої освіти оцінюється під час поточного контролю та під час контролю змістового модулю.

16. Політики освітньої компоненти:

Політика освітньої компоненти («правила гри») визначається вимогами кафедри до здобувача вищої освіти при вивченні освітньої компоненти щодо академічної доброчесності, щодо відвідування занять, щодо дедлайнів, відпрацювання, підвищення рейтингу, ліквідації академічної заборгованості, щодо оскарження оцінки з освітньої компоненти (апеляцій) тощо.

Так, політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах академічної доброчесності, наведених в ПОЛ «Про заходи щодо запобігання випадків академічного плагіату у НФаУ» (<https://nuph.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>). Списування при оцінюванні успішності здобувача вищої освіти під час контрольних заходів на практичних (семінарських) заняттях, контролю змістових модулів та семестрового екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати (наукові доповіді) повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її не зарахування викладачем.

Політика щодо відвідування занять. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати навчальні заняття (ПОЛ «Про організацію освітнього процесу в НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a1.1-38-018_polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-u-nfau-red.-03-2021.doc-zi-zminamy.pdf) згідно з розкладом (<https://nuph.edu.ua/rozklad-zanyat/>), дотримуватися етичних норм поведінки.

Політика щодо дедлайнів, відпрацювання, підвищення рейтингу, ліквідації академічної заборгованості.

Відпрацювання пропущених занять здобувачем вищої освіти здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про відпрацювання здобувачами пропущених навчальних занять та порядок ліквідації академічної різниці в навчальних планах у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.2-38-182_polozhennia-pro-vidpratsiuvannia-studentamy-propushchenykh-navchalnykh-zaniat-ta-poriadok-likvidatsii-akademichnoi-riznytsi-v-navchalnykh-planakh-u-nfau-red.-03-2023.pdf) згідно з встановленим на кафедрі графіком відпрацювань пропущених занять. Підвищення рейтингу та ліквідація академічної заборгованості з освітньої компоненти здійснюється здобувачами освіти відповідно до порядку, наведеного в ПОЛ «Про порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.2.-32-031_polozhennja-pro-porjadok-ocinjuvannja-rezultativ-navchannja-zvo-u-nfau-red.05-2022.pdf)

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених кафедрою для виконання видів письмових робіт з освітньої компоненти. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – до 20% від максимальної кількості балів за даний вид роботи.

Політика щодо оскарження оцінки з освітньої компоненти (апеляцій). Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження (апеляцію) оцінки з освітньої компоненти, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про оскарження результатів семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.2.-32-031_polozhennja-pro-oskarchennja-rezultativ-semestrovogo-kontrolyu-znanj-zdobuvachiv-vishchoi-osviti-u-nfau-red.05-2022.pdf)

[content/uploads/2020/11/pol-a2.2-38-050_polozhennia-pro-oskarzhennia-rezultativ-pidsumkovoho-kontroliu-znan-zdobuvachamy-vyshchoi-osvity-u-nfau-red.01-2021.pdf](https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.2-38-050_polozhennia-pro-oskarzhennia-rezultativ-pidsumkovoho-kontroliu-znan-zdobuvachamy-vyshchoi-osvity-u-nfau-red.01-2021.pdf)).

Політика щодо визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти здійснюється відповідно до ПОЛ «Про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.3-32-208_polozhennja-pro-porjadok-viznannja-rezultativ-navchannja-otrimanij-shljahom-neformalnoi-ta-informalnoi-osviti-red.02-2022.pdf). Для оцінювання результатів неформального та/або інформального навчання здобувача вищої освіти атестаційна комісія визначає обсяг і методи демонстрації та вимірювання цих результатів навчання з урахуванням їх змісту та можливої специфіки. Методи демонстрації та вимірювання результатів неформального та/або інформального навчання заявника можуть відрізнятися від методів, які застосовуються для здобувачів освіти в рамках відповідної освітньої програми, водночас вони повинні забезпечувати змістову валідність оцінювання. Атестаційна комісія приймає рішення про визнання результатів неформального та/або інформального навчання здобувача, якщо за підсумками оцінювання підтверджено відповідність цих результатів результатам навчання, передбаченим відповідною освітньою програмою.

17. Інформаційне та навчально-методичне забезпечення освітньої компоненти:

<p>Обов'язкова література</p>	<ol style="list-style-type: none"> Посилкіна, О. В. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посіб. / О. В. Посилкіна, Я. М. Деренська. – Х. : НФаУ, 2018. – 197 с. Сулим, М. В. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. / М. В. Сулим, О. С. Пенцак, З. Г. Можирівська. – Львів : Новий Світ-2000, 2018. – 246 с. Демченко Г. В. Ризик-менеджмент [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25441 Оцінка та управління ризиками в наукових дослідженнях : навч. посіб. / О. В. Посилкіна, О. В. Літвінова, Я. М. Деренська. – Х. : Вид-во НФаУ, 2019. – 205 с. Посилкіна О. В. Обґрунтування господарських рішень і управління ризиками: метод. реком. до викон. практ. робіт для здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом» / О. В. Посилкіна, Я. М. Деренська.– Х. : НФаУ, 2021. – 60 с. Посилкіна, О. В. Обґрунтування господарських рішень і управління ризиками : метод. реком. до викон. самот. роботи для здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом» / О. В. Посилкіна, Я. М. Деренська. – Х. : НФаУ, 2021. – 48 с. Деренська Я. М. Обґрунтування господарських рішень і управління ризиками: метод. рек. до семінар. занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом». / Я. М. Деренська, О. В. Посилкіна, Т. В. Крутських. – Харків : НФаУ. – 2023. – 38 с.
<p>Додаткова література для поглибленого вивчення освітньої компоненти</p>	<ol style="list-style-type: none"> Деренська Я. М. Аналіз світових тенденцій в управлінні ризиками фармацевтичної галузі. Механізм регулювання економіки. 2022. № 3-4 (97-98). С. 83–89. Деренська Я. М., Братішко Ю. С., Гладкова О. В. Підходи до управління ризиками фармацевтичної компанії. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2022. Т. 27. №1(91). С. 30–37. Деренська Я. М., Тім'як М. Б. Використання Байєсівської статистики в управлінні ризиками. Стратегічні пріоритети

	<p>соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.). – Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 157-159.</p> <p>4. Козар Т. В., Деренська Я. М. Управління ризиками фармацевтичного підприємства. Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики: матер. ІХ міжн. наук.-практ. internet-конф. з міжнар. уч.– Х.: НФаУ, 2021. – С. 263-265.</p> <p>5. Матюк А. С., Деренська Я. М. Управління господарськими ризиками. Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку: Матеріали доповідей X наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2021. – С. 70-71.</p> <p>6. Серова А. В., Деренська Я. М. Етапи впровадження системи ризик-менеджменту на фармацевтичному підприємстві. Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку: Мат. доп. ІХ наук.-практ. конф. з між. уч. Х. : Монограф. 2020. С. 139-141.</p>
<p>Актуальні електронні інформаційні ресурси (журнали, сайти тощо) для поглибленого вивчення освітньої компоненти</p>	<p>1. Офіційний сайт міжнародної організації зі стандартизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iso.org .</p> <p>2. Сайт кафедри управління та забезпечення якості у фармації НФаУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://quality.nuph.edu.ua/.</p> <p>3. Студентська наукова бібліотека. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.nuph.edu.ua/</p> <p>4. Офіційний сайт бібліотеки ім. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/</p>
<p>Система дистанційного навчання Moodle</p>	<p>https://pharmel.kharkiv.edu/moodle/course/view.php?id=1998</p>

18. Матеріально-технічне й програмне забезпечення освітньої компоненти:

Матеріально-технічне забезпечення: персональні комп'ютери – 38 од.; проектор – 2 од.; екран моторизований – 2 од.; телевізор – 2 од.; Xerox – 1 од.; принтер – 2 од.

Програмне забезпечення: Microsoft Windows 10; програма Office Standard; програма для організації відеоконференцій ZOOM; модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище MOODLE; пакет Statistica 6.0.; онлайн платформа Міро.